

Les insistències de Giuseppe Tornatore

Damià Huguet

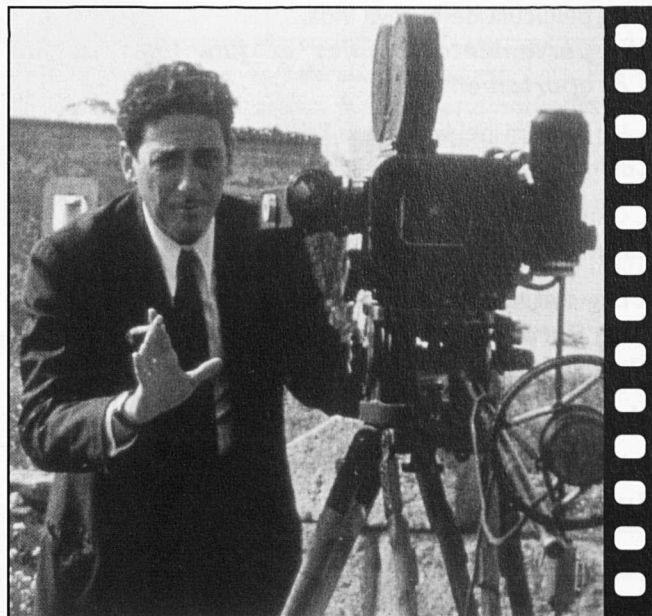
No he tingut temps, ni lleguda, de visionar encara el darrer film de Giuseppe Tornatore *L'home de les estrelles*. Una obra oberta, asseguruen els entesos, que encara que vagi per camins diversos —tacats de follia o d'incertesa—, cerca amb constància les rels més emblemàtiques d'aquell ja mític film que va commoure tots els qui entenen el sentit real de l'essència mediterrània. El cant més bell promogut en aquesta darrera dècada a la fascinació neta d'un cinema —call i cor emblemàtic— que únicament saben fer i enaltir els cineastes italians quan són més plens d'orgull i de gràcia.

No sé si perquè la sang dels sentiments —en ells tan fràgils— els trabuca damunt el cor sensible de la nostàlgia, o senzillament perquè entenen molt millor que nosaltres la netedat d'oferir; en tota la seva grandesa, com un cant virgilià, la vella i noble justícia de defensar allò que els és propi: una seqüència cinematogràfica que fa olor de sal, o dues estrofes d'uns poemes, alexandrins perfectes, llegits en la fosca negra d'una fàbula imaginària. Sicília a contrapèl del mal, però amb el bé lligat a la verda claror d'un recel, o una confiança que madura encara.

El cel és el cor de la terra, diuen. Però jo no m'ho crec massa. Giuseppe Tornatore ens va sorprendre a tots —cinèfils exigents i patidors del cinema més ranci— amb un film mític en l'univers mediterrani (Oscar a Hollywood inclòs, però ni de bon tros una obra neta, perfecta, viva en un tros de món, sinó únicament testimonial —suaument expressada— en un simbolisme gens ni mica embullador ni *intel·lectual*, sinó obert, amb una netedat agraïdora, a aquelles generacions que hem vist i viscut cada alè de memòria amb l'eufòria de saber-les nostres. El passat és antic. I el futur no existeix. Amb cada cosa al seu lloc comprenem millor tots els trulls del cinema negre, de l'erotisme ranci, o dels *westerns* desfigurats.

Cinema Paradiso, amb totes les seves virtuts i els pocs defectes, ens va empènyer a creure en la força dura i antiga d'un cinema mediterrani on poder treure lletres i imatges que potser ens unien. Mallorca, com sempre, els intents de promoció turística foren lleugers i breus, d'un pobresa cinematogràfica de la qual més valdria no parlar-ne, perquè no ens caigués, com altres pics, la cara de vegonya.

L'èxit sòlid i ben madurat de *Cinema Paradiso* es va intentar aprofitar, amb presses, per uns productors que cercaven treure com més suc millor a totes aquelles coses indecises. *Estamos todos bien*, o *Una pura formalidad*, els dos films immediats de Tornatore no oferien, a dir ver, fer pujar, mínimament l'entusiasme. Modests, discrets, amb uns guions fets amb no massa consistència, sense vinclar la llei de la decadència, estimada,

però amb el cor del cinema antic, amb tolerància; els darrers films d'aquest sicilià, que té un savi i bon sentit de l'ira i de la nostàlgia, passaren gairebé desapercebuts, malgrat els pressuposts globals —ben elevats— i la presència en algun d'aquests dos films d'actors de sòlid prestigi, com ho són Marcello Mastroianni o Leopoldo Trieste.

Però les presses no són bones per a ningú. I Giuseppe Tornatore semblava haver caigut ens uns tòpics absurds i repetitius. I fa mal dir ara com ara, però s'entreu una certa arrogància. Aquest seu film darrer, *L'home de les estrelles*, ambientat a la seva Sicília de cor de pedra i ànima blanca de la postguerra, se'ns obri encara com un bell tel de confiança, i també amb esperança de sentir-nos almanco satisfets.

Els comentaris crítics que he llegit fins ara no el valoren massa bé, i hi posen emperons (els francesos). I per això cal esperar. I tenir confiança en aquest nou intent, profund i sicilià (com si parlàssim una mica de Mallorca) d'oferir-nos també més imatges que paraules. Sicília o Mallorca? Aquí on som nosaltres tenim tan poc que preferim callar-ho. Just pensar en *Bearn* ja escarrufa.

Demà, com qui mira ploure, tornarem a veure la mar a dues passes. Llegiré un llibre antic que potser no té títol, o el té llarguíssim. I a l'hora bona de l'horabaixa veuré, miraré, tataré amb la vivor dels ulls cada pam del darrer film de Giuseppe Tornatore. Potser per posar-me cabal amb un món de silenci: un cop de gràcia. I ben segur que als pocs dies tornaré a veure *L'home de les estrelles*. No hi ha cap dia que sigui com un altre, i per això donam la raó a l'imprevist.